

Pár slov o Láске...

Láska – máloktorý pojem je aj dnes tak často používaný a zároveň tak rôznorodo chápaný ako tento. A ruku na srdce – sme si istí, čo tento pojem vlastne znamená? Dnes používame pojem láska v rôznych kontextoch – sebaláska, láska k Bohu, láska k vlasti, láska k športu, láska k jedlu, láska k bohatstvu a peniazom, partnerská láska, rodičovská láska a mnoho ďalších významov. Nečudo, že pojem Láska nám aj vďaka tomu zovšednieva, profanuje a významovo sa posúva – a pritom ide o jeden z najdôležitejších pojmov v živote každého človeka. Možno nasledujúce riadky trochu v tomto pomôžu.

V gréčtine je paleta slov pre **lásku** jedna z najkrajších vecí na ich jazyku a filozofii. Používali tieto pojmy:

1. **AGÁPĚ (ἀγάπη)** - **Najvyššia, nezištná, darujúca láska:** láska, ktorá nehľadá odmenu; láska k ľuďom, svetu, Bohu, ideálom, hodnotám, pravde; v kresťanstve: božská láska; u Platóna: láska, ktorá pozdvihuje ducha. **Kľúčová idea:** *Láska ako rozhodnutie pre dobro druhého.*
2. **ÉRŌS (ἔρως)** - **Vášeň, túžba, tvorivá sila života:** telesná aj duchovná príťažlivosť; dynamická, smerujúca k zjednoteniu; u Platóna: túžba po kráse, ktorá vedie k múdrosti. (Ale nie mánia – vid' ďalej). **Kľúčová idea:** *Láska ako sila tvorenia, naplnenie túžby po tom, čo nám chýba.*
3. **STORGĚ (στοργή)** - **Láska prirodzená, rodinná, rodičovská, materinská, otcovská, tichá:** rodičovská náklonnosť; láska k deťom, súrodencom, domovu; nie vášnivá, ale hlboká a stabilná. **Kľúčová idea:** *láska ako prirodzená náklonnosť a starostlivosť.*
4. **PHILÍA (φιλία)** - **Priateľstvo, vzájomná úcta, spoločné dobro:** Aristoteles: najvyššia forma medzi ľuďmi; založená na cnosti, dôvere, spoločnom raste; aj láska k poznaniu (philosophia = láska k múdrosti alebo biofilia = láska k životu a všetkému živému). **Kľúčová idea:** *láska ako priateľstvo a vzájomné dobro.*

ĎALŠIE GRÉCKE POJMY PRE LÁSKU (menej známe, ale tiež dôležité)

5. **PHILAUTÍA (φιλαυτία)** - **Sebaláska.** Môže byť zdravá, správna (sebaúcta, seba prijatie) alebo nezdravá (narcizmus, egoizmus, ale podľa psychológa E. Fromma egoizmus nie je sebaláska ale je to neschopnosť lásky – egoista nemá rád ani sám seba ani nikoho iného). Aristoteles tvrdil, že bez zdravej philautie nemôže existovať ani philía. **Kľúčová idea:** miluj blízkeho svojho ako seba samého.
6. **PAIGNÍA (παιγνία) (lat. LUDUS)** - **Hravo-zvodná láska:** flirt, koketnosť, lichôtky, hra, očarenie; nie záväzok, ale radosť z interakcie (samozrejme v zdravých – morálnych medziach). **Kľúčová idea:** odľahčenie, hravosť v medziľudských vzťahoch.
7. **PRAGMA (πρᾶγμα)** - **Zrelá, dlhodobá, praktická láska:** láska, ktorá prešla skúškami; partnerstvo, stabilita, dôvera; nie je to vášeň, ale hlboká spolupatričnosť, ochota spolunažívať. Tento pojem je moderný, ale odvodený z gréckeho *pragma* = čin, skutok, realita. **Kľúčová idea:** láska stabilná, rozumom podporovaná.

8. **MANÍA (μανία)** – Posadnutosť, závislosť, neodolateľná a nezvládnuteľná túžba: žiarlivosť, obsesia, závislosť; v Platónovi: jedna z „božských mánií“, ktorá môže viesť k tvorivosti; v bežnom jazyku: nebezpečná, neriadená a neovládaná vášeň a túžba.
Kľúčová idea: egoizmus prezlečený za lásku, nie láska (žiarlivosť nie je prejavom lásky, iba egoizmu)
9. **XENÍA (ξενία)** – Láska ako pohostinnosť, úcta k cudzincom: starogrécka posvätná pohostinnosť; úcta a láska k hosťovi, ochrana slabšieho;
Kľúčová idea: pohostinnosť, úcta k hosťovi.
10. **THELĒSIS (θέλησις)** – Vôľová láska: Zriedkavý pojem, ale dôležitý: láska ako akt vôle; rozhodnutie milovať aj v ťažkostiach (napriek).
11. **EUNOIA (εὐνοία)** – Dobroprajnosť, priazeň, dobrá vôľa: nie je to vášeň, skôr „chcem/prajem/prinášam ti dobro“; Aristoteles: základ priateľstva
12. **MERAKI (μεράκι)** (moderná gréčtina) – Robiť niečo s láskou, oduševnene, dušou, oddanosťou: láska k práci / tvorbe / životu.

Prehľad:

Grécky pojem	Význam (SK)	Interlingua ekvivalent	Poznámka
ἀγάπη – agápē	nezištná, univerzálna láska	amor, caritate	<i>amor</i> = všeobecná láska; <i>caritate</i> = nezištná, altruistická
ἔρως – érōs	vášeň, túžba, tvorivá sila	eros, passion, desir	<i>eros</i> existuje aj v IA ako kultúrny pojem
φιλία – philía	priateľstvo, vzájomná priazeň	amicitia, affection, fraternitate	<i>amicitia</i> je najpresnejšie
στοργή – storgē	rodinná náklonnosť, prirodzená láska	tendentia familial, affection parental, storge (zriedkavo)	IA používa opisné tvary
φιλαυτία – philautía	sebaláska	amor de se, self-amor, philautia (kultúrne)	IA preferuje opisné tvary
πρᾶγμα – pragma	zrelá, praktická láska	amor pragmatic, relation stabile	moderný pojem, opisný
μανία – manía	obsesívna, šialená láska	mania, obsession amorose	<i>mania</i> existuje aj v IA
εὐνοία – eunoia	dobroprajnosť, priazeň	benevolentia, bonvolentie	veľmi presné IA ekvivalenty
ξενία – xenía	pohostinnosť, úcta k cudzincom	hospitalitate, xenia (kultúrne)	IA používa <i>hospitalitate</i>
θέλησις – thelēsis	vôľová láska, rozhodnutie milovať	volition amorose, amor per voluntate	opisné tvary
μεράκι – meraki (moderné)	robiť niečo s láskou a dušou	meraki, passion creativ, amor in labor	moderný grécky pojem, preberá sa

Ale to nie je všetko – podľa *The Little Love Book* od Elyse Poppers, ktorá systematicky zhromaždila sanskrtské výrazy pre lásku, sanskrt obsahuje **viac než 200 slov**, presnejšie **267 rôznych pojmov**, ktoré vyjadrujú rozličné formy lásky, náklonnosti, oddanosti, túžby, priateľstva či duchovného spojenia.

Najdôležitejšie sanskrtské pojmy pre lásku (výber aj s významom):

Sanskrtský pojem	Význam (SK)	Poznámka
प्रेम – prema	čistá, nezištná láska	najčastejší výraz pre duchovnú lásku
मैत्री – maitri	priateľská, dobroprajná láska	láskyplná priazeň, podobné gr. <i>philia</i>
आनन्द – ānanda	blaženosť, extatická láska	láska ako radosť, blaženosť
काम – kāma	túžba, vášeň, zmyselná láska	ekvivalent gr. <i>eros</i>
प्रिय – priya	milovaný, drahý	označenie milovanej osoby
प्रीति – prīti	náklonnosť, nežná láska	láska medzi blízkymi, rodinná
अनुराग – anurāga	hlboká náklonnosť, oddanosť	trvalá, stabilná láska
स्नेह – sneha	nežná, hrejivá láska	doslova „mäkkoť, olejnatosť“ – láska, ktorá zjemňuje
मनोभव / मनसि – manasi	láska v srdci / mysli	vnútorná, kontemplatívna láska
शृङ्गार – śṛṅgāra	estetická, romantická láska	jeden z deviatich <i>rasa</i> (emocionálnych esencií) atď...

A čo s tým?

Nemusíme byť až takí perfekcionisti – na úvod by možno stačilo vedieť odlišiť lásku od egoizmu / strachu / pretváranky, sebalásku od narcizmu/egoizmu, prekuknúť milé reči a odhaliť podstatu a zámer. Ako? Nuž, ako je uvedené aj inde: **Poznaj sám seba**. A toto ako?

Tak, že tomu budeme venovať dostatok času, energie, že to budeme robiť s láskou a múdrosťou, s láskou k múdrosti – filozoficky. Individuálne ale lepšie je kolektívne, vedome, systematicky a čím častejšie.

Aby sme sa naučili, že dokazovanie lásky typu „dokáž mi svoju lásku a vynes kôš“ nie je o láske ale o citovom vydieraní, ktoré s láskou nemá nič spoločné. A že ak chceme žiť v Láske, treba sa to naučiť – zvládnuť umenie žiť s Láskou, ako o tom píše napr. E. Fromm v jeho knihe **Umenie milovať**.

Nech sa nám darí čo najlepšie rozumieť Láske a vedieť ju žiť.